

Savet bezbednosti na poslednjoj sednici napravio presedan

KOSOVO I METOHIIJA I NA PAPIRU U SRJ

Uz saglasnost svih 15 članova izvršnog tela Saveta bezbednosti u završnom saopštenju predsedavajućeg SB za ovaj mesec, irskog ambasadora Ricarda Rajana, direktno se traži od lidera albanske zajednice na Kosovu da se "bore protiv ekstremizma, uključujući i terorističke aktivnosti" u pokrajini.

Osim ove poruke, SB je zatražio od predstavnika svih nacionalnih grupacija na Kosovu da "javno osude nasilje i međunacionalnu netoleranciju", i da preuzmu odgovornost da predizborna kampanja i izbori u pokrajini budu sprovedeni na miran i demokratski način.

Tim povodom, zaključeno je da Rezolucija 1244 predstavlja "osnovu za izgradnju budućnosti Kosova" - uz ukazivanje na odgovornost budućih izabranih predstavnika za potpunu primenu svih odredaba tog dokumenta SB. Upućen je i poziv

albanskim liderima da "aktivno podrže" nastojanja da se osigura bezbednost i stvore traženi uslovi za povratak na Kosovo svih izbeglih Srba i ostalih.

- Kao što je predviđeno ustavnim okvirom za prelaznu samoupravu, narod Kosova (SRJ) uzivace značajnu autonomiju, u skladu sa Rezolucijom 1244"- navodi se u Rajanovom predsedničkom saopštenju, čija citirana rečenica ima posebnu političku težinu, s obzirom na to da je u tom delu dokumenta SB napravljen presedan, u odnosu na praksu proteklih nekoliko godina, da SR Jugoslavija bude direktno označena kao državni okvir naroda na Kosovu i samouprave koja mu se priprema.

SB je, inace - i na ovoj sednici - pozvao Srbe sa Kosova da se oslobode svojih strahovanja i da, zarad svoje mirnije budućnosti, učestvuju na izborima 17. novembra. Prema oceni njujorskih posmatraca, tu je veoma značajno još intenzivnije angazovanje vlasti u Beogradu, sa inicijativama koje bi vodile ka punom uključivanju kosovskih Srba u institucije Unmika u pokrajini.

Odluka Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju

JEDINSTVENO U RESAVANJU KOSMETSКИH PROBLEMA

Na sinocnjem sastanku Koordinacionog centra savezne i republičke vlade za Kosovo i Metohiju usvojen je jedinstveni koncept za resavanje kosmetskih pitanja. Jednoglasnom odlukom prihvacen je predlog predsednika ovog centra dr Nebojse Covica da potpredsednici Koordinacionog centra budu profesor Branislav Krstic, Sanda Raskovic-Ivic, Rasim Ljajic i Momcilo Trajkovic. U okviru Koordinacionog centra osnovano je sedam sektora koji ce se baviti razlicitom problematikom u sferi ovdasnjih gorucih pitanja. Prvi sektor predstavlja brigu i nastojanje za povratak prognanih, a predsednici ovog sektora ce biti profesor Branislav Krstic i Slavisa Ristic, brigu o prognanim sa Kosova i Metohije i resavanje humanitarnih pitanja preuzela je Sanda Raskovic-Ivic, a za ocuvanje kulturne bastine na Kosovu i Metohiji Jovan Despotovic.

Cetvrti sektor je pitanje bezbednosti na Kosovu i Metohiji i vodice ga Bozidar Prelevic, a Momcilo Trajkovic je predsednik sektora koji ce se baviti civilnom administracijom na Kosovu i Metohiji. Sektor za demokratizaciju i izgradnju institucija na Kosovu i Metohiji vodice Svetozar Stefanovic, a sedmi sektor se odnosi na rekonstrukciju i ekonomski razvoj Kosova i Metohije i na njegovom celu ce biti Oliver Ivanovic.

U okviru sekretarijata Koordinacionog centra radice sluzba za informisanje na celu sa novinarom NIN-a Milom Gligorijevicem.

Inace, potpredsednik Demokratske stranke Srbije dr Marko Jaksic odbio je da vodi sektor za razvoj demokratije s objasnjenjem da mu treba poprilično vremena za edukaciju, pa je njegova zelja da se ne prihvati ovih poslova usvojena.

HAKERUP: BEOGRAD NE OHRABRUJE SRBE ZA IZBORE

Šef misije UN na Kosovu Hans Hakerup izrazio je nocaš razocaranje zato što jugoslovenske vlasti ne ohrabruju kosovske Srbe da izadju na izbore, 17. novembra.

Hakerup ocekuje, kako je rekao, da ce se Beograd izjasniti tek pri kraju predizborne kampanje o izlasku kosovskih Srba na izbore.

"Voleo bih da su se ranije izjasnili u korist izlaska na izbore. Ali, to je njihov izbor", rekao je Hakerup novinarima, nakon što je govorio pred Savetom bezbednosti UN.

On je dodao da je 1,2 miliona registrovanih za izbore, uz ocenu da 83 odsto biraca cine Albanci, a 12 do 13 odsto Srbi. Savet bezbednosti je u saopštenju ocenio izbore kao "osnovu za uspostavljanje demokratskih institucija samouprave" i pozvao lidere kosovskih Albanaca da "aktivno podrže" napore za promovisanje bezbednosti i povratak manjina, kao i na

borbu protiv ekstremizma i terorističkih aktivnosti.

Rada Trajkovic podrzala izlazak Srba na kosovske izbore

Clanica Prelaznog administrativnog veca Kosova i potpredsednica Demohriscanske stranke Srbije Rada Trajkovic podrzala je danas izlazak Srba na novembarske izbore u toj pokrajini.

Trajkoviceva je jagodinskoj televiziji "Palma plus" kazala da ne podrzava te izbore zato "sto su stvoreni uslovi i sto ce u parlamentu biti prijatno", vec zbog toga sto "brojka od 178.000 srpskih biraca govori" da bi u buducjoj skupštini te pokrajine oni trebalo da imaju 27 do 28 predstavnika.

"To bi bila jaka srpska grupacija u parlamentu Kosova koja bi delovala na jednom programu i sa jednim ciljem - da odbrani drzavne i nacionalne interese", ocenila je Trajkoviceva.

Ona je naglasila da ce kosovska skupština imati trogodišnji mandat, posle cega bi trebalo da dodje do razgovora o statusu pokrajine i dodala da su "ingerencije drzavnosti Kosova" i pravo veta "u rukama" sefa misije Unmika Hansa Hekerupa.

Predstavnica administrativnog veca Kosova je jos kazala da "za tri godine rada parlamenta, Srbi u njemu mogu demonstrirati istorijsko pravo da je Kosovo srpsko".

"Sto se tice poziva Saveta bezbednosti UN da Srbi izadju na izbore 17. novembra, on nije neocekivan, s obzirom na to da je u Becu, ambasador Jugoslavije u OEBS-u u ime nase drzave i vlade prihvatio izbore kao deo koji proistice iz medjunarodnih sporazuma koje smo prihvatili", zakljucila je Trajkoviceva.

Iz sedista OEBS-a u Pristini

KOLIKO KOSTAJU IZBORI

Kosovska Mitrovica, 7. oktobra Predstojeci parlamentarni izbori na Kosmetu u organizaciji OEBS-a, zakazani za 17. novembar, kostace 22 miliona evra, odnosno oko 45 miliona nemackih maraka.

Kako kazu u sedistu OEBS-a u Pristini, u ove izbore, tacnije predizbornu kampanju i sam proces izbora, ukljucice se vise od 6.000 posmatraca nevladinih organizacija i politickih partija, zatim vise od 200 posmatraca iz Saveta Evrope, 800 nadzornika iz OEBS-a, a medjunarodna zajednica odobrila je i beogradskom CESID-u da se ukljuci sa 1.200 predstavnika koji ce kontrolisati izborni tok i predizbornu kampanju na podrucju teritorije Kosova i Metohije, ali i Srbije i Crne Gore.

U sedistu OEBS-a u Pristini kazu da je angazovan ovoliki broj posmatraca sa svih strana "kako bi se postigao kvalitet nad kvalitetima" predstojecih izbora. Takodje, ponovljeno je i to da je rok za prijavu politickih partija, koalicija i gradjanskih inicijativa prozuden do 10. oktobra a za sada je svoje ucesce na parlamentarnim izborima vec prijavilo 26 partija, koalicija i grupa gradjana. Na predstojece izbore Srbi ce izaci ujedinjeni u jedinstvenu listu, odnosno u koaliciju "Povratak". Izaci ce i jedna romska politicka partija, dve bosnjacke i to Demokratska akcija Kosova, na celu sa Hilmijom Kandicem iz Pristine, i stranka Demokratske akcije Kosova koju ce predvoditi dr Numan Balic iz Vitimirice, kod Peci. Takodje, za predstojece izbore svoje ucesce je prijavila i jedna partija Askalija, jedna Egipcana i jedna turska partija. Ostale stranke za sada su iz redova albanske nacionalne zajednice.

Predizborna kampanja na Kosovu i Metohiji

"ZEDJ" ZA NEZAVISNOSCU

Pristina, 5. oktobra Na predstojecim opstim izborima na Kosovu i Metohiji, od 20 partija, stranaka, koalicija i grupa gradjana koji ucestvuju na izborima, sve stranke, kako se isticu u njihovim programima, zalazu se za nezavisno Kosovo, koje bi sa maticom i ostalim albanskim zemljama cinile zajednicku drzavu.

Izuzetak je samo Partija zelenih Kosova, koja u svojim zacrtanim ciljevima isticu da ce "posle sticanja nezavisnosti Kosova u okviru Evropske unije ova partija raditi na izgradnji demokratskih institucija".

Na izborima ce ucestvovati i dve stranke koje se zalazu za "oslobodjenje Kosova", pozivajuci se na istorijsko pravo i balisticki pokret koji je trajao tokom 19. i 20. veka. Naime, Albanci koji su bili u balistickom pokretu tokom 19. veka borili su se na strani Turaka i podrzavali Otomansku imperiju. Za vreme Prvog svetskog rata bili su na strani Austro-Ugarske monarhije, a u Drugom svetskom ratu borili su se na strani fasisticke Nemacke i Italije. Ovaj pokret "Bali kombtare" (nacionalni front) kao partija, osnovan je, kako pise u programu ove stranke, 1993. godine, odnosno ponovo je nastavio sa radom.

Od ove godine Nacionalni pokret, koji vodi Sabit Gasi, pre dve godine odvojila se posebna stranka - Nacionalni demokratski front Kosova - na celu sa Durmisom Rizvanolijem. Obe stranke, samostalno, ucestvuju na izborima. U istorijatu ove dve partije pozivaju se na kontinuitet od 1930. godine, naglasavajuci svoj ilegalni rad za vreme Drugog svetskog rata na Kosovu i Metohiji.

I jedna i druga stranka smatraju sebe desnicarskim, kojima je najvaznije ujedinjenje albanskih teritorija (Kosmeta, Albanije, dela Makedonije, Crne Gore i Grcke) u jednu drzavu.

Alijansa za buducnost Kosova, ciji je lider Ramus Hajradinaj, jedan od komandanata teroristicke OVK, inace odgovoran za pogrom Srba tokom 1998. godine i stratista u Ratisu i rudniku Volujak u metohijskom kraju, osnovana je 2000. godine. Pored nezavisnog Kosova Hajradinajeva stranka zalaze se i za stvaranje albanske drzave (cije su delove okupirali Grci, Makedonci i Crna Gora).

Identicna u stremljenjima i programskim orijentacijama ovoj stranci i balistickom pokretu je i Partija narodnog pokreta Kosova, koju predvodi Emrus Celjaj. Kako pise u istorijatu ove stranke, 1993. godine, na Generalnoj skupštini odluceno je da se podigne oruzani ustanak protiv Beograda. Tada su Hasim Taci i Ramus Hajradinaj, pise u dokumentu ove partije, bili njeni clanovi.

Posle, navodne, demilitarizacije teroristicke OVK, kada se vecina njenih clanova pridruzila Kosovskom zastitnom korpusu i policijskoj sluzbi, politicki lider OVK Hasim Taci osnovao je, maja 2000. godine, Demokratsku partiju Kosova. Ova partija je posle Rugovinog Demokratskog saveza Kosova, na lokalnim izborima odrzanim prosle godine, imala najvise uspeha. U njenom programu je zapisana i dalja borba za ujedinjenje Albanaca, da bi se stvorila zajednicka drzava.

Saznaje se...

POVRATAK RADNIKA NA AERODROM PRISTINA

Na nekadasnja radna mesta, na aerodromu Slatina u Pristini, uskoro ce se, iz Srbije, vratiti grupa radnika koja je sa Kosmeta izbegla posle dolaska Kfora. Posredovanjem Republickog ministarstva za saobraćaj i telekomunikacije 21 radnik, medju kojima je i bivsi direktor ove civilne vazdusne luke, na posao ce se javiti pre izbora na Kosovu i Metohiji. Vecina povratnika ima obezbedjen smestaj u okolini Pristine, dok ce jedan deo, kako "Politika" saznaje, privremeno biti ugosten u objektima koje kontrolise ruski bataljon iz sastava Kfora, koji je i inace smesten na samom aerodromu Slatina.

Apel visokog predstavnika EU

SOLANA: POZIVAM SRBE NA IZBORE

Pristina, 5. oktobra (Tanjug) Visoki predstavnik Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Havijer Solana apelovao je na kosmetske Srbe da ucestvuju na predstojecim izborima, ocenjujuci da su oni od izuzetnog znacaja za buducnost Kosova i Metohije.

- Ovo je istorijski trenutak za narod na Kosovu - rekao je Solana dodajuci da ce "izbori dati mogucnost da se Kosovom upravlja na efikasniji i odgovorniji nacin - prenosi AP.

- Uputili smo Srbima apel da ucestvuju - rekao je Solana naglasavajuci da je to veoma vazna sansa koja ce im omoguciti da "budu deo buducnosti Kosova".

Za raseljene sa Kosova i Metohije

PROVERA BIRACKIH SPISKOVA OD 8. DO 17. OKTOBRA

Komesarijat za izbeglice Republike Srbije obavestava sva registrovana lica sa Kosova i Metohije da ce verifikacioni period, u kome mogu proveriti da li se nalaze na birackom spisku, trajati od 8. do 17. oktobra.

U saopštenju se pozivaju svi raseljeni sa Kosova i Metohije registrovani van pokrajine da ponovo posete svoje registracione centre i potvrde svoje podatke, kako bi bili sigurni da su oni pravilno uneseni u biracki spisak.

Verifikacioni period je najvazniji za osobe koje poseduju potvrdu overenu pecatom Revizija/Molba, ili su posle izvrsene registracije promenile adresu.

Sve dodatne informacije mogu da se dobiju od opstinskih poverenika za izbeglice, ili od republickog Komesarijata za izbeglice na telefon 011/620-983. (Tanjug)

Srbi pred kosovskim sudovima

BRANIOCI OTPUTOVALI NA KOSOVO

Prva grupa od 22 advokata, koji ce besplatno zastupati Srbe i nealbansko stanovnistvo pred sudovima na Kosovu i Metohiji, otputovala je u juznu srpsku pokrajinu, izjavio je juce Tanjugu clan Saveznog komiteta za Kosovo i Metohiju Vladimir Bozovic.

Savezni komitet za Kosovo i Metohiju, zajedno sa Advokatskom komorom Beograda i Srbije i Narodnim pokretom "Otpor", jos u julu je oformio tim advokata. Kako je Tanjugu rekao advokat "Otpora" Dragan Palibrk, tek nedavno je postignut dogovor sa UNMIK-om o proceduri ulaska i boravka na Kosovu.

Palibrk, koji je clan tog advokatskog tima, podsetio je da se protiv 42 osobe, uglavnom srpske nacionalnosti, pred kosovskim sudovima vode krivicni postupci, najcesce za najteza krivicna dela.

Vise od 10 njih osumnjiceno je za ubistva, sest za krivicna dela iz oblasti ratnih zlocina, nekoliko osoba je optuzeno za posredovanje u prostituciji, prekrasaje u saobraćaju, provele i pljacke, naveo je Palibrk.

On je objasnio da se, bez obzira na Rezoluciju UN 1244, kojom se ne osporava suverenitet nase drzave na Kosovu, a samim tim ni pravni sistem zemlje, u toj pokrajini uvodi "Vrhovni sud Kosova, koji je davno rasformiran i reaktivira se Kazneni zakon Kosova, koji je davno stavljen van snage".

Predstavnici medjunarodne zajednice donose uredbe koje imaju snagu zakona, u sudskim vecima su, do nedavno, sedeli samo Albanci, a sada se moze naci i po koji medjunarodni sudija, rekao je Palibrk.

Adokat "Otpora" ukazao je da su neki osumnjiceni bili u pritvoru i po dve godine, iako nas Zakon o krivicnom postupku propisuje da pritvor u istrazi, do podizanja optuznice, moze trajati najvise sest meseci.

U pojedinim predmetima kao svedoci saslusani su samo Albanci, a Srbima je onemoguceno saslusanje, jer je raseljenima povratak na Kosovo rizican, a postavlja se pitanje kakvi bi pritisci bili vrseni na te ljude, rekao je Palibrk.

On je podsetio da svi interno raseljeni sa Kosova i Metohije svake srede od 17 do 19 casova, u kancelarijama "Otpora" u Knez Mihailovoj 49, mogu dobiti besplatne pravne savete i gde mogu nabaviti sva dokumenta. (Tanjug)

Oruzane provokacije Albanaca sa Kosova i Metohije

METE PRIPADNICI POLICIJE

Bujanovac, 7. oktobra Sinoc u 21.40 sati, iz pravca sela Rogacica, u kosovskokamenickoj opstini, culo se vise pucnjeva

iz automatskog naoruzanja. Sve se ponovilo i u 22.15 sati, ovoga puta iz pravca sela Donje Karacevo, u istoj opštini na Kosmetu.

Bilo je vise pucnjeva iz protivavionskog mitraljeza prema položajima policije, bez posledica. Ovo je jos jedan od niza ozbiljnih provokacija na pripadnike policije, saopstio je danas vladin Pres-centar u Bujanovcu.

Iz istog izvora i saopštenje da su juce ujutru pripadnici policije u selu Miratovac, u presevskej opštini, culi kratak rafal iz pesadijskog naoruzanja iz pravca Makedonije...

I Bosnjaci bezali sa Kosova i Metohije

POTRAGA ZA SIGURNOSCU

Pristina, 7. oktobra Posle Srba i Roma, nakon dolaska KFOR-a na Kosovo i Metohiju, Bosnjaci iz ove pokrajine doziveli su najveći pogrom koji je, bar medijski, prosao gotovo neprimećeno.

Od dolaska KFOR-a, bosnjacko stanovništvo u ovoj pokrajini je desetkovano. Od 150.000, koliko ih je zivelo na Kosmetu, ostalo ih je oko 20.000. Samo na podrucju Peckog okruga, na potesu od sela Kovrage i na tlu mesne zajednice Vitimirica kod Peci, za protekle dve godine ubijeno je vise od 100 Bosnjaka. Juce je, u Vitimirici, sahranjen Bosnjak koga su dan ranije ubili Albanci, jer nije pristao da proda imanje, kucu i lokal u kome je imao kafanu.

Na meti albanskih ekstremista bili su Bosnjaci u Pristini, iz koje su se, gotovo svi, iselili. Nista bolje nisu prošli ni Bosnjaci koji su ziveli na podrucju Kosovske Mitrovice.

Prema recima Bosnjaka Mustafe Dedic, ciji su koreni duboki i datiraju duze od 100 godina u Kosovskoj Mitrovici, u ovom gradu je zivelo, do dolaska KFOR-a, oko 8.500 Bosnjaka-muslimana. Danas ih ima, istice Dedic, u juznom, albanskom delu grada, ukupno 60, a u severnom, srpskom delu Mitrovice, ostalo ih je 1.500. Dedic, zatim, navodi da je u prigradskom naselju Cabari, na magistralnom putu Mitrovica - Ribaric - Novi Pazar zivelo 340 bosnjackih familija. Sada su tu ostale samo tri porodice. Ovo naselje, kao i susedni Bair, poruseno je i spaljeno. Dedic, dalje, navodi da je o svemu ovome obavestena medjunarodna zajednica, Helsinski odbor u Novom Pazaru i ministar u vladi Republike Srbije Rasim Ljajic.

Pored prelaska u Novi Pazar, najvise Bosnjaka iz Kosovske Mitrovice odselilo se u Bar, a na trecem mestu je Sarajevo. Prve bosnjacke porodice su se u Kosovsku Mitrovicu doselile krajem 19. veka, odmah posle Berlinskog kongresa. Prvu bosnjacku koloniju u Kosovskoj Mitrovici osnovali su Bosnjaci iz istocne Bosne. Drugi talas naseljavanja zabelezen je pocetkom 20-ih godina, kada je pocela eksploatacija olovno-cinkne rude u Trepci. A sada, posle dolaska medjunarodnih mirovnih snaga, Bosnjaci iz ovog grada su nezasticeni i prepusteni na milost i nemilost svojih dojućerasnjih komsija Albanaca, i moraju, kako kaze Dedic, da se sele.

Marek Antoni Novicki u poseti kosovskomitrovickom zatvoru

PRITVORENI SRBI PONOVO ZABORAVLJENI

Kosovska Mitrovica, 7. oktobra Vise od 20 pritvorenika kosovskomitrovackog Okruznog zatvora danas je posetio Marek Antoni Novicki, ombudsman za Kosovo i Metohiju, rekavši da pritvorenici i dalje ostaju dosledni svojim stavovima. Oni od Vlade Srbije i predstavnika medjunarodne zajednice traze okoncanje sudskih procesa i njihovo azuriranje buduci da su pojedini pritvoreni Srbi i vise od 15 meseci u zatvoru na Kosovu i Metohiji a da protiv njih jos nije sproveden istrazni postupak.

Pocetkom oktobra 16 pritvorenika Okruznog zatvora u Kosovskoj Mitrovici uputilo je pismo relevantnim predstavnicima UNMIK-a i dr Nebojsi Covicu, predsedniku Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju i potpredsedniku republicke vlade, u kome ih, izmedju ostalog, pitaju "da li su oni opet zaboravljeni". Pismo je upuceno nakon isteka jednomesecnog roka koji su pritvoreni Srbi dali medjunarodnoj zajednici i vrhu drzave u Beogradu, od kojih traze da im se omoguci "fer sudjenje i resenje pitanja koja su danas ponovo izneli Mareku Antoni Novickom".

Inace, u pismu upucenom Covicu i UNMIK-u pise, da ce, ukoliko se ne ispune zahtevi pritvorenih Srba, oni ponovo preduzeti mere koje bi doprinele resavanju njihovog, kako kazu, "pitanja za koje vec duze vreme ne vide odgovor". Inace, 16 pritvorenih Srba u kosovskomitrovickom zatvoru je dve nedelje u avgustu strajkovalo gladju, pokusavajući da medjunarodnoj zajednici i nasim vlastima stave do znanja pod kakvim okolnostima im se sudi i kakve im se presude donose, "odnosno, da ih privode i zatvaraju samo zato sto su Srbi".

Gospodin Novicki je rekao da ce srpske pritvorenike u kosovskomitrovickom zatvoru u utorak posetiti Nebojsa Covic.

Na pitanje novinara sta misli o predstojećim parlamentarnim izborima zakazanim za 17. novembar, Novicki je rekao:

- U ovom trenutku Srbi na Kosmetu koji zive u enklavama nemaju uslove da izadju na predstojeće izbore. Njihovo neucestvovanje na izborima moze biti velika praznina u buducnosti kosovskog politickog procesa. I izlazak i neizlazak na izbore je veoma rizican. Medjutim, opcija izlaska na izbore ima bolju perspektivu za zivot i buducnost Srba na Kosmetu od njihovog neizlaska - zakljucio je Marek Antoni Novicki, prilikom danasnje posete pritvorenima u kosovskomitrovickom zatvoru koji je smesten u severnom delu grada.

Komentar radija Dojce Vele

NOVA ULOGA JUGOSLAVIJE

Pise: Georg Fon HIBENET

DIPLOMATE su u stanju da spoljnom svetu upute znacajne poruke i kada ne kazu nista konkretno. To se dogodilo proslog vikenda u Beogradu: americki ambasador Vilijam Montgomeri i osoblje ambasade dobrovoljno su dali krv. Ovaj ljudski gest Montgomeri je obrazlozio recima: "Time bismo zeleli da izrazimo nasu zhvalnost". A zainteresovano stanovništvo se potom pitalo: Za sta? Beogradjani ocekuju jedno drugo obrazlozenje, posto su vazdusni napadi NATO

saveza na ciljevu u Jugoslaviji na insistiranje Vasingtona, u prolece 1999 godine, jos uvek u svezem secanju. I ako se povod za dobrovoljno davanje krvi koje je pomenuo Montgomeri ne pokriva sa ocekivanjima Beogradjana, rec je o ljudskom gestu od kojeg potice i zvanicno signalno dejstvo na adresu Jugoslavije. Bilo bi pogresno kada bi se u tom kontekstu ogranicili samo na prizivanje secanja, a ne bismo trazili ostale uzroke, u vezi sa atentatima medjunarodnih terorista na Njujork i Vasington 11. septembra. Montgomeri je u intervjuu za agenciju Beta, izmedju ostalog, izjavio: "Od momenta kada je doslo do ovih napada, Vlada Savezne Republike Jugoslavije nas je podrzavala i ponudila nam vrlo dobre informacije i saradnju. Vrlo smo zadovoljni ovom pomoci".

PRETPOSTAVLJA se da je uz jugoslovensku pomoc osujeceno pricinjavanje dalje stete americkim gradjanima. Tim se verovatno da objasniti humani gest americkog diplomate, da dobrovoljnim davanjem krvi zahvali Beogradu. O vrsti pomoci moze se samo spekulisati, kao i o razlozima koji su podstakli Sjedinjene Americke Drzave da jedinice iz Ujedinjenih Arapskih Emirata iz sastava Kfora prevremeno vrata u domovinu. Informacije stecene u minuloj deceniji u Bosni i Hercegovini, na Kosovu i u Juznoj Srbiji o albanskim ekstremistima su politicki kapital Beograda. Preko noci Jugoslavija je postala vredan medjunarodni partner u obezbedjenju mira. Doduse, trebalo bi promeniti do sada praktikovani stav da se, s jedne strane, gerilci jednog naroda koji posezu za nasiljem smatraju borcima za ljudska prava, a da se, s druge strane, protiv njih vodi borba zato sto su teroristi jer rade protiv interesa jedne velike sile. Takva odluka bi ojacala novo partnerstvo. I pravo svake zemlje na odbranu, sadrzano u novim rezolucijama Ujedinjenih nacija o terorizmu, doprinosi boljim uslovima za saradnju sa velikim silama u balkanskom regionu. To vazi i za Jugoslaviju. Otvoreno joj se nudi da pristupi savezu, Partnerstvu za mir. Medjutim, clanstvo u ovom savezu doprinosi kolektivnoj bezbednosti, ali nije garantija za blagostanje. Na primerima Rumunije, Bugarske, Makedonije i Albanije najbolje se moze videti da nema nikakvog smisla juriti za fantomima kada drzava ne funkcioniše. Zivotni standard je i dalje nizak, nezavisno od Partnerstva za mir.

JUGOSLAVIJA bi morala da uvidi i da iz toga izvuče konsekvence da joj se posle 11. septembra pruzila jedinstvana prilika da se vrati u medjunarodnu politiku kao partner Sjedinjenih Americkih Drzava i Evropske unije i da na Balkanu igra ulogu u obezbedjenju mira, i da jalovo taktiziranje politicara, narocito u Crnoj Gori, blokira drzavu i ometa da se upusti u nove izazove. Pored toga sto vec nosi istorijsku kvalifikaciju da je bure baruta Evrope, Balkan je i bure bez dna za dolare, a postaje bezbednosni rizik za Sjedinjene Americke Drzave, Evropsku uniju i NATO. I verovatno ce biti jos gore. Predstojeći izbori na Kosovu u novembru i politicki razvoj u Makedoniji doprinose jos vecoj neizvesnosti i to u trenutku kada Sjedinjene Americke Drzave u borbi protiv svetskog terorizma postavljaju druge prioritete u spoljnoj politici i pokusavaju da se distanciraju od Balkana. Americki ambasador Vilijam Montgomeri u Beogradu je dao krv izmedju ostalog i da bi simbolicko istakao znacaj Jugoslavije kao politickog faktora bezbednosti na Balkanu. (Autor je nemacki novinar koji preko 30 godina zivi i radi u Beogradu. Bio je dopisnik vise nemackih listova i radio-stanica, a od pre nekoliko godina iskljucivo pise za Program na srpskom jeziku Radija Dojce vele)

SLOBODAN RELJIC

O NEMOCI ZAKONA

Ugrozenost manjina je kosovska konstanta, a uloga Unmika i Kfora ugrozava i sam pravni sistem

I kratke beleške u dokumentaciji ombudsmana besprekorno slikaju svu dramu srpske manjine na Kosovu. Na primer, one iz opstine Lipljan: "Dana 20.3.2001.g. siptarski terorista... pucao je iz automatskog oruzja ispalivši 32 metka u pravcu osnovne skole koja se nalazi u jednoj privatnoj kuci u naselju zvanom Cubura. Ucenici su se nalazili na odmoru. Igrom slucaja izbegnut je masakr... Iz automatskog oruzja je pucano u neposrednoj blizini punkta koji drze pripadnici Kfora." Pucac nikad nije pronadjen. Pa: dva Srbina, Radojica Trajkovic i Zoran Zivic ubijeni su 18.2.2000. "u popodnevnim casovima, u sumi izmedju sela G. Gusterica i Oklapa... dok su skupljali drva". Ili: "Dana 4.3.2001. oko 11.00 cas. opljackana je Lazic Draga dok je bila u crkvi. Istog dana oko 12.00 c. opljackana je kuca Mirka Vukse u ul. Kralja Petra. Vlasnik je pocinioca zatekao na delu, ali je zbog toga imao neprijatnosti u policiji..."

Slici nasilja nezamislivog u danasnjoj Evropi dodajemo jos koji detalj: "Dana 6.1.2000. g. maloletni Albanac (12) oko 20.00 c. polio je benzinom i zapalio vrata stana Milanke Antic koja je zivela s kcerkom. One su nekako uspele da ugase pozar. Prilikom paljenja zapalio se i sam piroman pa su njega gasili pomagaci koji su se nalazili u kolima." Ili: "U ataru sela Konjuh (pustena je stoka) i unisten je kompletan prinos kukuruza sa njiva ciji su vlasnici Srbi."

Ovo je samo pomalo reprezentativan izbor iz onog sto je srpska manjina morala da trpi, i to u vreme kad je vec izgubljen i razlog osvete u besu za koju su, nazalost, mnogi donosioci mira i reda na Kosovu nalazili reci opravdanja. Jednom dopusteno bezakonje ne zna da stane. Zbirni nepotpuni izvestaj od dolaska Kfora za opstinu Lipljan belezi: 37 ubijenih Srba, 14 kidnapovanih, 118 bombaskih napada, 30 teze i lakse ranjenih, 420 kuca zapaljeno; od 16 mesovitih sela u opstini, Srbi su ostali samo u jednom; fizicki je napadnuto 250 Srba ili svaki deseti u gradu; Srbi su proterani iz svih preduzeca i institucija; nemaju nijedan objekt da organizuju svoj javni zivot; srpska deca skolu poadjaju u privatnoj kuci; telefoni su Srbima iskljuceni vec godinu i po...

Posledice su: pre dolaska Kfora u opstini Lipljan je zivelu 17 hiljada Srba, a ostalo je oko 9 500. U gradu je bilo 6 000, ostalo je izmedju 1 800 i 2 200. "Ziveli su u tri odvojena podrucja, da bi se kretali, koriste dvorista i baste drugih Srba." Ipak je zabelezeno da je Hasim Taci na jednom promotivnom skupu u gradu govorio da se "mnogo srpskih svinja jos seta Lipljanom".

Sve se ovo potpuno uklapa u opsti Prvi godisnji izvestaj koji je ombudsman Marek Antoni Novicki uputio specijalnom predstavniku generalnog sekretara UN Hansu Hakerupu, a koji pokazuje da je nacelo vladavine prava uglavnom nepoznata pojava u ovoj pokrajini. Bezakonje, koje traje vise od deceniju, prometnulo se posle bombardovanja i dolaska medjunarodne vojske i drzavnog ustrojstva - od pritisaka i maltretiranja vecine (Albanaca) u neobuzdani progon manjina, pre svega Srba.

Papirno sistiranje na "prepoznatljivim medjunarodnim standardima o ljudskim pravima" svojim radom, paradoksalno samo na prvi pogled, drastico i sistematski srozavaju Kfor i Unmik - kao sila iznad drustva. Ombudsman nalazi da nijedna uredba Unmika "ne primenjuje na Kosovu relevantne medjunarodne instrumente o ljudskim pravima". Gortesno zvuci, na primer, kad se iskljucenje struje delovima grada gde zive Srbi pravda neplacenim racunima, iako je ta pojava "rasirena i medju medjunarodnim organizacijama, pa tako i Unmik nije izmirio svoja dugovanja za struju". Ogoljeno pravo jaceg postaje drustveni model". "Surogat drzava" Unmik nosilac je tog "nacela". Marek Novicki u svom izvestaju ipak konstatuje, to je uostalom posao ombudsmana, da je "fundamentalno pravilo vladavine zakona ono koje ukazuje da izvrsne i zakonodavne vlasti treba da budu u vezi sa zakonom, a ne da budu iznad njega". S. R.

Kosovo je teritorija sa najvećim brojem problema po kvadratnom metru na svetu

VELIKI EKSPERIMENT

Bernar Kusner je juna proslave godine imenovao Poljaka Mareka Novickog za ombudsmana. Uredba br. 2000/38 određuje da ce "ombudsman biti uvazena figura visokog moralnog karaktera, nepristrasnosti i integriteta, koja poseduje dokazanu odanost ljudskim pravima i pravima manjina". Novicki je stigao u Pristinu decembra proslave godine. Danas popriličan broj ljudi ima utisak da je on odlucio da se ponasa u skladu sa zahtevima na papiru. Neubicajeno za Kosovo.

Man of Truth (covek istine) ima policijsko obezbedjenje 24 casa. I zivi, za kosovske prilike, mirno. Prve pretnje na svoj racun cuo je kad je intervenisao u vezi sa srpskim zatvorenjcima u Mitrovici. "Suptilne, ali jasne." Pre mesec dana je saopstio da ne postoje uslovi da predstojeci izbori budu demokratski. "Ne mogu da zamislim o kakvoj bi se demokratiji radilo ako biraci treba da izadju na biracko mesto i vrata se u pratnji Kfora." Ako on ne moze, mnogi mogu. U svetu se izbori ne dovode u pitanje, a i u Srbiji se o izlasku sve cesce naglas razmislja.

- Jos mislim da je situacija u vezi sa uslovima za slobodne i demokratske izbore prilicno daleko od zadovoljavajuce, ako je uporedite sa drugim zemljama. Srbi nemaju slobodu kretanja, zive izolovani u enklavama, imaju poteskoce u komunikaciji. Tesko je ovde odraditi izbornu kampanju, recimo. Sa te tacke gledista situacija je daleko od onoga sto je potrebno za izbore. U isto vreme, pitanje izbora je politicko pitanje i Srbi treba da odluce sta im valja ciniti. Ucesce na izborima njima se predstavlja kao vazan korak ka poboljsanju uslova u kojima zive. Postavlja sa sada pitanje: sta dolazi prvo? Poboljsanje uslova zivota pa izbori ili se izborima poboljsavaju uslovi zivota? To je ogromna dilema i mogu vam samo reci da sam veoma srecan sto u ovom trenutku nisam u kozi srpskih politicara. Nadam se, ipak, da ce oni znatno pre 17. novembra obelodaniti svoj stav kako bi se i Srbi na Kosovu razresili dileme.

Kakav ce biti ishod novembarskih izbora, takvih kakvi jesu, sta ce oni doneti nealbancima na Kosovu u smislu ljudskih prava?

- Nisam politicar, na izbore gledam samo sa aspekta postovanja ljudskih prava. Ali, smatram da ako Srbi ne ucestvuju na izborima, oni nece imati ozbiljnu perspektivu na Kosovu. Mislim da je efektnije naci nacin da Srbi uticu na tokove na Kosovu nego pokusavati sa stvaranjem paralelnih struktura, sto je ideja nekih politicara. Ako Srbi hoce da igraju neku ulogu oni moraju biti deo tamosnjih struktura. A onda nema druge opcije od ucesca na izborima. Podsecam da im ustavni okvir u startu daje deset mesta u parlamentu i mogucnost da na izborima osvoje jos neka. Ali, sve sto govorim je teoretski, i to je dokaz koliko je problem slozen. Zao mi je sto ne mogu da zvučim optimisticnije.

Pred Srbima je, dakle, da se ucescem na evidentno nedemokratskim izborima izbore za opstanak u pokrajini?

- Znate, to je mozda cena koja mora da se plati. Neophodnosti da se Srbi angazuju na Kosovu mozda treba podrediti cinjenicu da ovi izbori nece za njih biti slobodni i demokratski. Zeleo bih da kazem jos da imamo pred sobom ceo oktobar i polovinu noveembra. To je vreme u kome medjunarodna zajednica, Albanci i Srbi moraju da ucine napor da poboljsaju postojeću situaciju. Jasno je, pri tom, da problemi kakvi su sloboda kretanja ili nedostatak minimalne bezbednosti, ne mogu biti reseni tako brzo. To razumeju i srpski politicari. Verujem da se mnogi problemi mogu prevazici u direktnom kontaktu Srba i Albanaca, obicnih gradjana. Vi mozete povecati prisustvo policije, ali sve na kraju zavisi od ljudi koji tamo zive. Medjunarodna zajednica moze da pomogne ali bez promene stavova stanovnistva nece biti mnogo napretka. Stice se, medjutim, utisak da nisu obicni gradjana ti koji o takvim stvarima odlucuju?

- U pravu ste, stari susedi zive normalno, problem je u dosljacima, u organizovanim grupama koje uticu na ljude. Albanci se danas plase neprijatnih reakcija nekih svojih sunarodnika na neke njihove pozitivne iskorake prema Srbima. Ovu situaciju dodatno otezava i trenutno nejasna perspektiva Kosova. Buduci da se jos ne zna kakav ce biti konacni status Kosova, ljudi ostaju podozrivi jedni prema drugima.

Vladavina zakona je, bez sumnje, jedan od ciljeva misije UN na Kosovu. Koliko se daleko na tom planu otislo i mozemo li govoriti o zadovoljavajućoj brzini kojom se taj cilj ostvaruje?

- Misija radi u izuzetno teskim uslovima. Mislim da se trude. Ipak, ima pitanja i problema koji su predmet nase paznje i javnih reakcija koje vidim kao pomoc da se situacija popravi. Kada govorimo o uspehu misije na Kosovu, ne treba da zaboravimo da je Kosovo, sa stanovista UN ili medjunarodne zajednice, veliki eksperiment. Ovo je prvi put da medjunarodna zajednica ima vlast u celom jednom regionu. Misije u nekim drugim zemljama radile su u uslovima kada tamo ipak postoje neki organi vlasti. Misije su, dakle, imale ogranicene funkcije. Ovde, na Kosovu, imate misiju koja je surogat drzave. I kao kod svih eksperimenata i ovde imate vise pitanja nego odgovora. Nije rec o tome da sada trazim izgovore da odbranim UN ali to je realnost. I uloga nase kancelarije, uloga ombudsmana je drugacija nego sto bi bila u nekim normalnim uslovima, pa se i od nas trazi da imamo nekakav eksperimentalni pristup, da nadjemo nacin da funkcionisemo efikasno u datim uslovima. U normalnim uslovima ombudsman ima na raspolaganju sudove i druge pravne institucije. Na Kosovu nista od toga nemamo; jedino nase oruzje je javno mnjenje. Mozemo, dakle, samo da povecavanjem pritiska javnosti uticemo na rad i odluke vlasti. Ovde radim i poslove koji inace nisu u opisu mandata ombudsmana. Recimo, moj angazman u vezi sa srpskim zatvorenjcima u zatvoru u Mitrovici bio je vise posao za nekog posrednika. Ali prilike su takve da ako mi to ne uradimo, niko nece.

Verovatno nemate puno prijatelja u kosovskom etablissementu?

- Kao ni bilo koji ombudsman. Nijedna vlast ne voli da bude kritikovana. Ali ljudi znaju za mene i moje saradnike i ponekad nas prepoznaju na ulici. Ove nedelje trebalo bi da posredujem izmedju dve albanske porodice u vezi s krvnom osvetom. Polaskan sam sto su oni dozvolili da budem ukljucen u ceo spor.

Ipak, kako stvari stoje sa zvanicnicima meunarodne zajednice? Zoze Kutiljero, specijalni predstavnik UN za ljudska prava za Jugoslaviju i BiH, odbio je da komentarisе vase izvestaje. Koliko se cesto vidjate sa Hansom Hakerupom ili nekim drugim UN zvanicnikom?

- Gospodin Kutiljero i ja smo proveli ovde neko vreme i razgovarali o problemima, o kojima ce, pretpostavljam, on pisati u svom izvestaju. Buduci da ce u izvestaju reci sta misli o svemu, smatram da se poneo profesionalno odbivsi da komentarisе unapred. Sto se tice gospodina Hakerupa i da li sam se vec sreo sa njim, reci su vam da su me to pitali i neki kosovski "ministri" buduci da ga, kazu, nikada nisu videli uzivo. Ali nije to najvaznije. Hakerup je jedina osoba kojoj ja, po zakonu, podnosim izvestaj. Moje iskustvo sa njim je pomesano. Nekada na izvestaje i sugestije reaguje odmah. Recimo, u slucaju mog zahteva da se u Glogovcu zaustavi akcija rusenja albanskih kuca za koje se tvrdi da su podignute bez dozvole. Reagovao je u roku od tri dana. Nekada mi posalje opseznu argumentaciju u kojoj izrazava neslaganje. To se desilo kada sam poslao primedbu na racun nepostojanja skole za srpsku decu u Lipljanu.

Na neke izvestaje jos cekate odgovor?

- Napravili smo nekoliko izvestaja ciji zakljucci nisu prijatni za citanje a odnose se na status UNMIK-a i Kfora koji na Kosovu uzivaju privilegije i imaju imunitet u odnosu na zakon i ostalo stanovnistvo. Hakerup je imao rok da mi do 26. juna odgovori. U tom roku sam od njega primio pismo u kome me obavestava da ce o pitanjima koje pokrecem, buduci da su vazna a da se ticu funkcionisanja misija UN uopzta a ne samo misije na Kosovu, razgovarati sa centralom u Njujorku, te da mu za to treba vise vremena. Slozio sam se uz molbu da to ipak ne traje predugo. Sto se Hakerupa tice, moram da kazem da se ni u njegovoj kozi ne bih rado nalazio. Kosovo je teritorija sa najvećim brojem problema po kvadratnom metru.

Od Hakerupa ste trazili i da se uzdrzi od donosenja uredbi koje su u direktnoj suprotnosti sa evropskim zakonima?

- Izvestaj se odnosio na Hakerupovu uredbu na osnovu koje je moguće nekoga pritvoriti. Nisam od njega dobio odgovor ali vrstom reakcije smatram i to sto je u avgustu usledila nova uredba o ustanovljavanju komisije za reviziju slucajeva kada su ljudi pritvoreni po "vanzakonskim" osnovama. Ipak, izdavanje uredbe ne znaci da je problem resen. Imenovanje komisije za razmatranje slucajeva ne resava problem. Sto se nas tice, tu nema sta da se razmatra. Ako je neko pritvoren, to mora biti na osnovu zakona, a ne na osnovu nekakve uredbe. Ne postoji u praksi preventivni pritvor. Sa stanovista ljudskih prava to je neprihvatljivo. Pritvor mora biti u skladu sa zakonom. Bitka sa Hakerupom se nastavlja. Mi je predvodimo, ali nismo sami. Podrzava nas Amnesti internesnel, OEBS na odredjeni nacin, pa i predstavница UN, specijalni izvestilac za ljudska prava Meri Robinson.

U pomenutim izvestajima zakljucujete da povelje o ljudskim pravima cesto krse pripadnici UNMIK-a i Kfora angazovani da uspostave pravni sistem. Kako to moze biti promenjeno i mogu li se uskoro ocekivati neke pozitivne promene?

- Civilnu misiju kontrolisu UN i oni treba nesto da urade u vezi s tim pitanjem. Mi smo se koncentrisali na uredbе i situacije u kojima se medjunarodna administracija krije iza svog imuniteta. UNMIK ne mozete da izvedete na sud, da naplatite stetu, trazite kompenzaciju ili nesto slicno. Ljudi na Kosovu nemaju istinsku pravnu zastitu od onoga sto radi administracija UNMIK-a. Ta surogat drzava je imuna na tuzbe. Strasno je to i o tome govori nas izvestaj broj 1. Kfor nije cak ni u nasoj ingerenciji. Mi mozemo samo da ih zamolimo da istrazuju neke slucajeve po prijavama koje dobijemo. Ipak, Kfor je otvorio kancelariju u kojoj ljudi mogu da se zale i da podnose zahteve za nadoknadu stete koju su im nacinili vojnici.

SLOBODAN RELJIC

Srbija i aktuelna svetska kriza

TERORIZAM DOLAZI SA JUGA?

Pise: Slobodan CUPARIC

UPOZORENJE Nebojse Covica, potpredsednika Vlade Srbije, da postoje teroristicke grupe s podrucja juga Srbije, koje su spremne da izvedu napade u Beogradu, izaziva razlicita i reagovanja i uznemirenja. Dok Momcilo Perisic, predsednik PDS, "spusta loptu" smatrajuci da realna teroristiccka pretnja postoji na Kosovu i na jugu Srbije i da gradjani Beograda ne treba da strahuju od terorizma, sef beogradske policije Bosko Buha bio je kategorican: "Mi ne cekamo skrstenih ruku da se to desi. Ne gajimo iluzije da deo ljudi povezanih sa Osamom bin Ladenom nije ostao na Kosovu i da oni nece pokusati da nesto naprave. Medjutim, bice spreceni. Preduzeli smo sve mere da se to ne desi".

S druge strane, Covic je bio vrlo konkretan ovim povodom: "Ja nista nisam rekao napamet. To moje upozorenje zasnovano je na operativnim podacima kojima raspolaze MUP. Tamo se operise cifrom od stotinak ljudi podeljenih na neke manje grupe, obucenih za teroristicke akcije. Ti ljudi su rodjeni u Srbiji, znaju dobro srpski jezik i zbog odredjenih albanskih separatisticko-nacionalistickih ciljeva spremni su da akcije sprovedu u gradovima sirom Srbije. Prvi na udaru je, naravno, Beograd".

Koliko je ovo upozorenje Nebojse Covica opominjuce, a koliko, eventualno, politicki marketinsko?

- Oduvek kod nas postoji tradicija da se povremeno dogadjaju teroristiccki akti, kaze za "Nezavisnu Svetlost" Vojin Dimitrijevic, profesor medjunarodnog prava i covek koji je pisao o terorizmu. - Prema tome, takva stvar nije iskljucena. Kao sto znamo, sa Kosova i Metohije su oni koji smatraju da borbu za veliku Albaniju treba prosiriti van ove pokrajine. Oni su vec delovali na jugu Srbije i deluju u Makedoniji. Nije iskljuceno da pocnu da deluju i u drugim delovima Srbije - pa i u Beogradu, koji, naravno, kao svaki veliki grad, pruza velike mete. Ne treba zaboraviti na nesto sto je vrlo blisko terorizmu - a to je da on fascinira sve moguće poremećene ljude. I cim se desi ovako krupan dogadjaj, armije frustriranih

kreću da to imitiraju - da bi stekli neku slavu.

Dragan Simeunovic, svetski priznati strucnjak za terorizam, smatra da Covicevo upozorenje treba ozbiljno shvatiti - bez obzira koliko je opasnost realna. Jer, sigurno je da ona postoji. Tesko je u ovom trenutku proceniti sta je sta, ali u svakom slucaju sa terorizmom se ne treba igrati - i ne treba ga potcenjivati kao mogucu opasnost. -

Kod politicara nikada nije moguće odvojiti politicki marketinsko od konkretne prakse, ali taj podatak nije netacan, kaze Miroljub Jevtic, profesor beogradskog Fakulteta politickih nauka. Vise je nego jasna stvar da se Albanci sluze teroristickim akcijama na Kosovu. To su radili i za vreme vlasti Slobodana Milosevica, a rade i sada pod medjunarodnom zajednicom. Kad budu procenili da teroristicke akcije treba da sprovode i na teritoriji ostatka Srbije, bice sposobni da to urade - i to veoma lako. Sve drugo bi bilo zavaravanje. Bojan Dimitrijevic, saradnik Instituta za savremenu istoriju, tvrdi da Coviceve reci treba shvatiti kao upozorenje, ali s jednom dozom marketinga koji je trenutno u funkciji svetske price o terorizmu. Njegova teza je da albanski terorizam nikada nije eskalirao van njihovog govornog podrucja i da bi u ovom trenutku bilo najmanje politicki ocekujuce da oni svoj nacionalni mit zamene teroristickim. Albanci tvrde da "povratak Srba na Kosovo nije isto sto i povratak Kosova u Srbiju". To je, po njihovim recima, neizvodljivo bez novog krvoprolica. Treba li zbog ovoga njihove pretnje shvatiti kao najavu teroristickih akcija?

- Ne vidim zasto je, recimo, povratak Albanaca u juznu Srbiju normalna stvar, a povratak Srba na Kosovo nenormalna, pita Vojin Dimitrijevic. Na delu je zastrasivanje tih ljudi koji treba da se vrate. I, drugo, rec je o neodgovornosti tamosnjih politicara koji se povode za strastima koje su se razvile medju Albancima. Da li je to najava terorizma - ne znam. Ali, svakako, je nagovestaj velikih opstrukcija i velikih teskoca koje ce povratnici dozivljavati. Ipak, treba reci da takve probleme vec dozivljavaju ljudi u Bosni i Hercegovini, koji se vracaju u delove pod dominacijom drugih nacija - ali niko ne smatra da je to nemoguće i neizvodljivo.

Rugovino "iskakanje"

Dragan Simeunovic podseca da u okviru eventualnog nasilja, koje bi Albanci cinili Srbima povratnicima, postoji i terorizam - kao jedan od njegovih oblika. Medjutim, Albanci su mnogo vise osposobljeni da cine teroristicke akcije na tlu Kosova, nad neduznim i nenaoruzanim srpskim stanovnistvom, a mnogo su manje sanse da to rade po Srbiji - u velikim gradovima.

Ako ne budu mogli na drugaciji nacin da onemoguće ostvarivanje tog cilja - povratka Kosova u Srbiju, onda ce Albanci pribeci teroristickim akcijama, kategorican je Miroljub Jevtic. Ali, vise je nego jasno da u ovom trenutku nema sansi za jednu takvu opciju - posto medjunarodna zajednica stoji na njihovoj strani i neće dozvoliti povratak Kosova Srbiji. Po recima Bojana Dimitrijevica, ovakvu izjavu treba shvatiti u funkciji predstojećih izbora. Znaci, kao jedno od upozorenja ljudima koji bi, mozda, hteli da se vrate. Albanski nacionalni pokret bi sigurno pruzio otpor, pa cak i medjunarodnoj zajednici, ukoliko bi ona zelela da Kosovo, na neki nacin, povrati u Srbiju. Dimitrijevic, inace, ne smatra da u ovom trenutku to ima veze s terorizmom. Veruje da je to pre politicki intonirana poruka.

Lider Demokratskog saveza Kosova Ibrahim Rugova rekao je da OVK skriva, na teritoriji koju kontrolise, baze medjunarodnih terorista i da su pripadnici OVK spremni da organizuju teroristicke akte da bi podrzali Osamu bin Ladenu. Kako to komentarisati?

- Ibrahim Rugova je, isto kao i Suzan Manuel, demantovao da je to rekao, veli Miroljub Jevtic. I ja sam skoro 90 posto siguran da on to nije mogao da kaze. Odnosno, cak i sto posto siguran da on to nije rekao. Ali, ta informacija je tacna. Znaci, on zna da postoje baze Osame bin Ladena na Kosovu - i baze islamskih ekstremista. Ipak, to nikad ne bi rekao, jer bi bio prva zrtva. Prvo bi ubili njega, a posle sve druge. Spremaju se za teroristicke akcije da bi podrzali Osamu bin Ladenu. Ne zaboravite da je komandant specijalnih jedinica OVK bio Muhamed Elzavahiri, brat Ajmana Elzavahirija, vojnog savetnika Osame bin Ladena.

Bojan Dimitrijevic podseca da je sukob Ibrahima Rugove s ljudima iz UCK - davnasnji. Preciznije, potice jos iz vremena formiranja te takozvane gerilsko-oslobodilacke grupacije 1997. godine. I tada, i tokom rata s NATO paktom, Rugova se protivio ljudima iz UCK. Te razmirice su nastavljene. Prema tome, ovu izjavi treba shvatiti u tom svetlu. Ali, po recima Bojana Dimitrijevica, nije tesko utvrditi da je albanska gerila u svom sastavu imala nekakve medjunarodne dobrovoljce, koji su u mnogome podsecali na mudzahedine - ljude sklone islamskom fundamentalizmu. Osobina albanskog nacionalnog pokreta jeste bila nacionalna, ali u ovoj završnoj fazi neki njegovi ekstremni delovi poprimili su i fundamentalisticke muslimanske forme.

- Sve mi u vezi sa Osamom bin Ladenom sada izgleda nesto sumnjivo, kaze Vojin Dimitrijevic. Postao je neki simbol. Lici na one glavne negativce iz filmova o Dzemu Bondu. Covek koji je resio da unisti svet. Znete, otkad je prestao hladni rat, Dzems Bond se vise ne bori protiv Sovjetskog Saveza, vec protiv nekog velikog mracnjaka koji ima velike pare, koji hoće da baci atomsku bombu... Naravno, to je jedna fantazija. Osama bin Laden je vrlo atraktivan - narocito medju ljudima nejake inteligencije. I ja te price u vezi s njim ne mogu da uzmem verodostojno - sem cinjenice da su ljudi koji su se nazivali mudzahedinima, koji su bili sveti islamski ratnici, prisustvovali konfliktima i na nasim teritorijama. Ne bih isklucio mogucnost da su velika sredstva, koja ima sam Osama bin Laden, ili koja je, mozda, prikupio od nekoga, bila udenuta u planove stvaranja islamske drzave na Balkanu.

Dva scenarija

Zbog cega bi Srbija, eventualno, mogla da bude meta teroristickih grupa i odakle bi ta opasnost pretila?

- Najpre od Albanaca, koji su nezadovoljni zbog toga sto su Amerikanci, na poslednjim izborima, dali prednost Rugovinoj meksoj liniji nad linijom OVK, tvrdi Dragan Simeunovic. Tacnije, Amerikanci su se opredelili za ljude mira, a ne za ljude rata. OVK je potrosena i na nju se vise u politici ne racuna kao na glavni faktor. Medjutim, ostali su militantni delovi bivse OVK, koji su nezadovoljni s tim. Oni su podigli i ustanak Albanaca koji je rezultirao teroristickim aktima na jugu Srbije. Svoje ciljeve nastavili su da ostvaruju tamo gde mogu - a to je Makedonija. Od njih treba da strepe Crna Gora i Grcka. To su ta krila koja, verovatno, vise nisu pod kontrolom Kfora. U slucaju da Srbi masovno krenu da se vracaju na Kosovo, da

im Kfor omoguci povratik i bezbedan zivot - takvi nezadovoljnici bi sigurno nesto pocinili. I od njih preti najveca opasnost. Jer, OVK je jos uvek ziva.

Miroljub Jevtic je bio telegrafski kratak u odgovoru na ovo pitanje. Smatra da bi Srbija bila meta teroristickih grupa zbog toga sto svojom politikom onemogucava ostvarivanje ideje o nezavisnom Kosovu i njegovom ujedinjenju s Albanijom. - Ukoliko sukob u koji trenutno ulazi Amerika, eskalira do nekakvog svetskog nivoa, postoji mogucnost da muslimani iz naseg okruzenja, znaci ekstremne muslimanske grupacije iz Bosne, Sandzaka i delom s Kosova - u tom kontekstu preduzmu nekakve akcije, kaze istoricar Bojan Dimitrijevic. To je jedan scenario. Drugi je moguc ukoliko albanski nacionalni pokret ne dobije Kosovo na nacin na koji oni zamisljaju. U tom slucaju ce preduzeti neke akcije. Ali, pre svega, mislim u onim zonama koje njima gravitiraju. Ipak, postojanje Kosovskog zastitnog korpusa jedan je od izvora potencijalnih albanskih i, mozda, muslimanskih terorista u ovom delu Balkana. Ocgledno je da se, kad je rec o terorizmu, americki pristup menja iz osnove. Tu sansu, smatra Nebojsa Covic, ne treba ispustiti, jer se radi o sveobuhvatnoj svetskoj koaliciji u borbi protiv terorizma. Medjutim, mozda bi u ovoj situaciji, umesto dovodjenja u vezu teroristickih napada na Njujork i Vasington sa zbivanjima na Kosovu i jugu Srbije, bilo bolje, tvrde analiticari, svetsku javnost podsetiti da ako se prihvati stanoviste da su za stradanje albanskih civila u doba Milosevica najvise odgovorne tadasnje srpske vlasti, onda se mora prihvatiti i stanoviste da su za stradanje srpskih civila na Kosovu odgovorni Albanci, jer su oni ti koji pod nadzorom sveta danas tamo vladaju. To je stav koji bi medjunarodna zajednica razumela i prihvatila, sto bi nam, u vec pomenutoj antiteroristickoj klimi, sigurno islo na ruku i vremenom pogodovalo i nasim interesima na Kosovu.

Starisrednjovekovni manastiri Raske oblasti u nikad tezoj situaciji

DIVLJA GRADNJA PROTIV CRKVE

Prostor Raske oblasti ili Starog Rasa, bogat manastirima, crkvama i srednjovekovnim grobljima, deo je nase, ali i svetske kulturne bastine. Srednjovekovne ambijentalne celine oko Petrove crkve, \urdjevih stupova i Sopocana, odolele su surovim vekovima, a danas su iznova napadnute, ovoga puta - divljom gradnjom, obesnim neimarima, nezakonitoscu i nebrigom.

Dok prilazite manastiru \urdjevi stupovi, pogled ka hramu sagrađenom davne 1170. godine na brdu iznad Novog Pazara, zaklanja vam fabrika koze, a naokolo se neumoljivo siri neizdrziv smrad. Nadomak Petrove crkve, ciji se nastanak vezuje za deveti vek, sto je cini najstarijom pravoslavnom bogomoljom na Balkanu, smestena je benzinska pumpa. Ovo je na sreću, bar za sada, zamisljena bliska buducnost koja vrlo lako moze postati krajnje surova stvarnost. Naravno, ukoliko obesnim neimarima, koji su vec zapoceli radove na zasticenoj manastirskoj zoni, nadlezni sudovi, gradjevinke inspekcije ne stanu na put.

Za sada najtemeljitiije i s puno brige, posao inspektora obavlja svestenstvo Raske oblasti. Obilaze teren, fotografisu, gotovo svakodnevno odlaze kod nadleznih u Opstini Novi Pazar, pisu zahteve odgovornima na republickom i saveznom nivou. Pokusavaju sami da saznaju ko stoji iza neke od neprilagodjenih i nezakonitih gradjevina, sto nije nimalo lako, jer se u Sandzaku deo prodate imovine jos vodi na predjasnje vlasnike - Srbe.

Po sadasnjim porazavajućim cinjenicama a na osnovu dokumentacije Srpske pravoslavne crkvene, opstine za Rasku oblast u siroj zoni zastite oko Petrove crkve, izvesni Nail Redzovic, bez ikakve dozvole raskopao je pola brda radi izgradnje benzinske pumpe. Tek na intervenciju nadleznog svestenika, opstinska gradjevinke inspekcija je u julu obustavila radove i donela resenje da se zatrpna iskop zemlje, sto do danas nije uradjeno. U siroj zoni zastite oko manastira \urdjevi stupovi, na parceli 3449 - 4 sa gradjevinskom dozvolom pod brojem 03351 - 3, bez odobrenja Zavoda za zastitu spomenika gradi se objekat za otkup koze. Inace, ova kozara gradi se na samoj granici zasticene zone gde po urbanistickom planu nije dozvoljeno zidanje fabrike. Medjutim, kako kazu u Crkvenoj opstini, dok je bila julovska vlast, graditelj kozare uspeo je da - promeni namenu zemljista i time sebi, na nezakonit nacin obezbedi gradnju. Tik do Petrove crkve, i to u uznoj zoni zastite, gde po zakonu nije dozvoljena ama bas nikakva gradnja, bespravno je izgradjena kuca. Pored njega je napravljen poljski VC, tako da posetioeci najstarije crkve na Balkanu imaju vise nego jedinstvenu priliku da prvo sto ugledaju, bude - klozet. Po dokumentaciji Crkvene opstine, spisak ovim nije okoncan. U zoni zastite \urdjevih stupova, bez ikakve dozvole, ima nekoliko divlje podignutih kucica, garaza i kioska ciji su "vlasnici" za sada nepoznati. Gradjevinke inspekcija - izgleda spava, a svestenstvo Raske, na osnovu iskustva strahuje. Kako kazu u Crkvenoj opstini, postavljanje ovakvih objekata je, plase se, samo pocetak divlje gradnje i takozvano ispipavanje pulsa vlasti. A ukoliko ne bude blagovremene reakcije, uskoro ce na tim mestima biti izgradjeni divlji objekti koje je jos teze ukloniti. Jer se isprva, kako to obicno kod nas biva, sagrađi udzerica, a posle nekoliko godina, ako ne usledi nikakva reakcija, nikne visespratnica. Svestenstvo i verni narod Starog Rasa mole republicke i savezne vlasti, da u okviru svojih nadleznosti ucine sve da se divlje podignuti objekti uklone, te da se sveti hramovi koji su odoleli zubu vremena ovog puta zastite od ljudske ruke.

Ugrozena srpska i jevrejska groblja

Dok je malo brige za zive, jos manje je za pocivse. U zalosnom stanju su i groblja. Po recima jereja Tomislava Milenkovica, svestenici su isli nekoliko puta, cistili i cupali korov, ali to, naravno, nije dovoljno. Po podacima Crkvene opstine za Rasku oblast, posle Drugog svetskog rata, u vreme nacionalizacije i konfiskacije zemljista, pravoslavna groblja "pripala" su opstini Novi Pazar, a muslimanska se vode na Islamsku zajednicu, to jest, u ono vreme na Vakuf Mearih. Oronulost i zapustenost pravoslavni groblja delo su i sadasnje kao i prosle opstinske vlasti. Po dokumentaciji Crkvene opstine Starog Rasa, groblje u naselju Potok je na površini od 86, 5 ari. Neposredno posle Drugog svetskog rata bilo je 1246 nadgrobnih krstova. Godine 1975. ostalo je oko 200, a danas nekoliko desetina. Za sada, po dokumentaciji, sest objekata delom zalaze na parcele groblja. Crkvena opstina se obracala nadleznicima da se spreči izgradnja na groblju ili da se bar stavi pod zastitu, jer potice iz 18 veka. Dobili su, kazu, obecanje od Zavoda za zastitu spomenika iz

Kraljeva da ce se prilikom pravljenja novog urbanistickog plana voditi racuna da se ne dozvoli izgradnja na grobnim mestima, te da se ovo staro groblje stavi pod zastitu cime bi dobilo drugaciji tretman. Staro groblje u naselju Svojbtor na 37,29 ari u jos gorem je poloazju jer nema vise nijednog vidljivog, a jedva se nazire po neki zakopani krst, kazu u Crkvenoj opstini.

- Zao mi je i Jevrejskog groblja koje je takodje ugrozeno divljom gradnjom. Gotovo da je unisteno kao i nase. Rodio sam se i odrastao u Novom Pazaru i jos se secam nekih umetnicki prelepih spomenika kojih vise nema. Bilo je to pre dvadeset g godina - kaze setno otac Tomislav.

Svedok tajnog boravka najtrazenijeg teroriste sveta u Sarajevu

BIN LADEN NA BASCARSIJI

Nemacki izvestac opisao novinaru "Politike" susret i razgovor sa saudijskim milijarderom Osamom bin Ladenom u Izetbegovicevom predsoblju 1994. godine tokom jedne od njegovih tajnih misija u Sarajevu

Od naprasnog obilja vesti, tvrdjenja i pretpostavki da iza svakog anarhiste, avanturiste, atentatora ili teroriste sirom sveta stoje prsti, novac ili zaverenicki planovi otudjenog saudijskog milijardera, islamskog konspiratora Osame bin Ladena - vanserijski odudara ispovest jednog ocevica, svedoka, sagovornika koji se ne zaklanja anonimnoscu, a koji je video, upoznao se i razgovarao sa misterioznim Saudijcem, cuo njegove reci i poruke koje su, pretocene nedavno u akciju, izazvale potres, tragediju i sok od cega je najvecej sili na svetu zastao dah.

Serijski atentata protiv Amerikanaca i drugih zrtava pripisana je tom Saudijcu, u toku je necuveni lov na njegovu glavu (kakav nije preduziman ni protiv Hitlera, ni protiv Mengelea, niti Pola Pota), a nije se jos cuo ni oglasio neko ko se sa takvim cudovistem sreo oci u oci. Dosad.

Oci u oci sa Bin Ladenom

Evo ispovesti osobe koja je dozivela takav susret. Sasvim slucajni susret, kaze svedok, ali kada se svakojaki putevi i svakojake namere ukrstaju - onda nije sve prepusteno pukom slucaju.

Susret sa Osamom bin Ladenom odigrao se u Sarajevu, u vreme najzescih ratnih okrvoja koje pamti Bosna, kada je svako ratovao protiv svih, kada su se napadali i ubijali i muslimani, i Srbi i Hrvati i tudjinci, oni najmljeni i dovedeni da ratuju za novac i za fanatizam. Usred tog kosmara, kada je mnogo stosta bilo obavijeno misterijom, misteriozni Saudijac se obreo u palati odakle se komandovalo muslimanskim delom Bosne i Hercegovine..

U salonu, predsoblju predsednickog kabineta Alije Izetbegovica cekao je na prijem visoki, naociti Arabljanin, prodornih ociju, duge crne brade i sa belim turbanom. Cekala je i nemacka novinarka, svojim poslom, da razgovara sa lokalnim muslimanskim glavaram. Sluzbenik iz predsednikovog protokola predstavio je i upoznao dvoje neznanaca jedno s drugim.

"Arabljanin mi je dao svoju vizitkartu, ali njegovo ime nije mi znacilo nista. Nisam nikad cula za njega", pricala mi je Renate Flotau, visegodisnja dopisnica nemackog casopisa "Spigl", koja je iz svog sedista u Beogradu cesto putovala u Sarajevo.

U ono vreme, kaze Nemica, nije o njemu znala nista. Ucinilo joj se da ni sekretarici i coveku iz protokola nije bilo znano o kome se radi.

Poveo se razgovor, u predsoblju. Arabljanin je govorio, govorio... Nije cekao pitanja. Nemacka novinarka, vec desetak godina priviknuta na balkanske, pa i bosanske ljude i prilike, bila je, kaze, sasvim zbunjena. Stranac sa turbanom izlagao je islamske poglede na svet, na tecnom engleskom jeziku, ali sa religioznim zarom koji je impresionirao i izazivao cudjenje.

Ne, nije to bio nikakav intervju - kaze novinarka. Arabljanin nije obracao paznju, niti je pokazivao da ga uopste interesuje njena profesija, niti ima li ona sta da ga pita. On je govorio, govorio, tumacio svoj islamski kredo.

Islamista broj jedan

"Govorio je, ali na tako cudan nacin! Sve je delovalo nepojmljivo cudno. Upitala sam se: kakav je ovo cudak", prica nemacka novinarka.

Od tada je proslo dosta vremena, sedam-osam godina, kaze ona, ali ti utisci su se urezali nezaboravno.

Dosljak iz arapskog sveta pretvorio je predsoblje Izetbegoviceve palate u propovedaonicu islamskog jednoznacja. On sam nametnuo se kao neprikosnoven, krajnje samouveren tumac islama i fundamentalizma, izvan cega ne vazi i ne postoji vise nista.

Ratnik ili propovednik

U razgovoru za "Politiku" nemacka novinarka se priseca da se Osama bin Laden u Sarajevu predstavio kao predvodnik islamskog sveta, a pred susret sa Izetbegovicem 1994. zeleo je da po svaku cenu stvori utisak kako "dizanjem ruke moze da zaustavi svet"

"Nije odavao utisak da je ratnik, vise je izgledao kao religiozni organizator, propovednik", govorila je novinarka.

Renate Flotau, stalni dopisnik "Spigla" iz bivse i sadasnje Jugoslavije, jos i danas, kad se priseca neocekivanog susreta sa Osamom bin Ladenom, priznaje da je opsednuta sugestivnom snagom i samopouzdanjem islamskog sagovornika. Govorio je, tada u predvorju Izetbegoviceve cekaonice, kao da oni koji ga slusaju moraju da utuve njegovu poruku kojom on za sebe saopstava: "Ja sam prvi covjek islamskog sveta".

Sagovornica Osame bin Ladena se priseca: "Govorio je tihim glasom, upecatljivo, sigurno, delovao je izuzetno cudno, videlo se da je uglednog porekla. Ali, ispoljavao je toliko visoko misljenje o sebi samom da sam pomislila da li je to normalan covjek. Opisujuci tog islamskog sagovornika, novinarka je navela kako se on bez ustezanja predstavlja kao covjek koji do sebe drzi veoma mnogo, kao da bi porucio: "Kad ja dignem ruku, ceo svet ce stati!".

Takav utisak, mnogo upecatljiviji i dalekosezniji, utuvili su sledbenici, privrzenici tog Arabljanina, koji su docnije, na njegov znak ruke, u fanaticnoj pokornosti i podanickoj zaslepljenosti srljali u smrt, da bi svojom zrtvom odvukli u propast

i druge nesretnike.

Ratna igra Izetbegovica i Bin Ladena

U jednom trenutku naseg razgovora novinarka se odala, govoreći kako je onda čak pomislila: "Nije li taj čovek suviše čudan, šta taj ludak radi?".

Ljudi iz Izetbegovicevog okruženja ne bi se potrudili da joj ga predstave da ga nisu smatrali veoma važnom osobom. Arabljanin je nemackoj sagovornici pričao kako po svaku cenu hoće da vidi Izetbegovica. "Verujem da je to i učinio", dodala je. Od ljudi iz predsednikovog okruženja Nemica je čula kako "Izetbegović nije odusevljen" boravkom tog arapskog gosta. Neko joj je čak rekao: "Svakog dana je tu, a ne znamo kako da ga sklonimo".

Mnogo puta je Izetbegović pokazao da ume jedno da govori a drugo da radi, da preokrece kosulju. Služio je Hitleru u mladosti, pa ga se odrekao, bio je odan Titu, pa ga izneverio, zaklinjao se u Alaha a nije se odusevio izuzetnim izaslanikom iz Alahovog zavica.

Arabljanin je tom prilikom u Sarajevu - priča nemacka novinarka - nešto nudio Izetbegoviću: "Pomoc, novac, dobrovoljce za ratiste?". Ona se priseća: "U to vreme, 1993, 1994. godine videla sam da ima mnogo mudzahedina u Bosni. Svakog dana sam ih vidjela po ulicama u Sarajevu. Govorilo se da su oni, ili neki od njih, dosli u vezi sa "humanitarnim namerama", pa sam imala utisak da je i ovaj samouvereni Arabljanin (to jest Bin Laden) spadao u tu kategoriju".

U Sarajevu tajno, u Tirani na sva zvona

Razgovor Bin Ladena sa novinarkom Renatom Flotau, priča ona, trajao je desetak minuta. Srela ga je još jednom dan ili dva docnije opet u istoj palati u Sarajevu, gde je u hodniku pred vratima kabineta bilo još nekoliko visokih lokalnih muslimanskih zvaničnika, kao i mnogo ljudi iz službe bezbednosti. Čudnovati gost je dolazio sam, bez pratilaca u arapskoj odeci. Ona se seća i osobe koja joj je predstavila Arabljanina, ali je uverena da se taj musliman danas nipošto ne bi odlucio da ovo prizna. Boravak Bin Ladena u Sarajevu bio je okružen zidom tajnosti.

U dva razgovora nemacka novinarka ovih dana mi je opisivala ondanji sarajevski susret sa Binom Ladenom. Tacan datum susreta ne pamti, isprva je mislila da se dogodio 1993. godine, a docnije je navela da je to moglo da bude i 1994. godine. Jer, citala je docnije da je Bin Laden 1994. godine posetio Albaniju, što je bilo potvrđeno u Tirani, pa je verovatno tom prilikom obavljena i poseta Sarajevu. Sa jednom razlikom: u Sarajevu se ta Bin Ladenova poseta krije kao najveća tajna, u Tirani to je znala cela carsija. Ipak, novinarka kaže: "Dosta ljudi u Sarajevu je znalo za Bin Ladenov boravak u tom gradu, a svi su o tome ćutali".

Prilikom naseg dugog razgovora nemacka novinarka je ispricala da je uverena kako je Bin Laden u Sarajevo došao preko Hrvatske. Taj koridor ionako nikad nije bio zatvoren. I dok su cele 1993. godine, pa i početkom 1994, u Bosni muslimani ratovali protiv Hrvata, nemacka novinarka smatra da su Hrvati i zvanično propustili tajanstvenog Saudijsca za Bosnu, jer je Zagreb od te njegove turneje ipak imao neke koristi. U jeku ratnih sukoba sa muslimanima, Hrvati su propustali islamske putnike, pa i mudzahedine da otputuju u Bosnu, jer su to - naplacivali.

Hrvatska je u to vreme, podseća se Renata Flotau, vodili razgovore sa Iranom i drugim islamskim zemljama o nabavci brodova, oruzja i druge opreme. Trgovalo se uporedo sa ratovanjem. Islamski mudzahedini su tada, priča ona kako je to slusala u Sarajevu, pristizali u Bosnu preko Splita i Zadra, pa i preko Zagreba, često avionom.

BIN LADENOV PRILOG ISLAMIZACIJI BOSNE

Posle tajnog dogovora Osame bin Ladena sa Alijom Izetbegovićem 1994. u Sarajevu se ustolicila muslimanska državna vlast, Čak četiri godine pre nego što su - takodje uz pomoc saudijskog konspiratora - talibani preuzeli vlast u Kabulu Aliji Izetbegoviću je strana vojna pomoc sa Zapada, od Amerike, od Nemacke, kao i islamskog sveta bila od zivotne važnosti. Upravo u to vreme, početkom 1993. godine, on je putovao u Zenevu, gde je na medjunarodnom skupu raspravljano o krizi u demontiranoj Jugoslaviji, pa je razglasio da će pozvati Konferenciju islamskih država da mu pomognu, čak i da islamske zemlje pribegnu vojnoj intervenciji.

Iz Zeneve je otputovao u Dakar, glavni grad Senegala, da iskamci pomoc. U stabu zastitnih trupa UN u Zagrebu, tada početkom 1993. računalo se da "nekoliko stotina stranih placenika, mahom iz islamskog sveta, već učestvuju u bosanskom ratu, na muslimanskoj strani. Nakon posete Bin Ladena Sarajevu, taj broj mudzahedina, ubacenih i angazovanih na ratistu u Bosni, povećao se isprva na 3.000, a kasnije i trostruko više.

Ne precutkuju samo muslimani iz Izetbegovicevog okruženja tajni boravak Osame bin Ladena u Sarajevu, i njegovu tadašnju ratnu misiju u korist bosanskih muslimana. I hamburski "Spigl" je sacuvao diskreciju.

Slučajna i pronicljiva svedokinja, novinarka ovog nedeljnika Renata Flatan nije imala nalog iz Hamburga da rasvetljava misteriju važnog, njoj tada još neznanog Saudijsca. Ali susret kojem je, sticajem prilika, bila svedok, iz predsooblja predsednickog kabineta i dogovor Bin Ladena i Izetbegovica iako u punoj tajnosti, brzo je dao rezultate.

Gostu koji se predstavljao kao "prvi čovek islamskog sveta" boravak u Sarajevu je služio da krci put svojoj viziji: počev od reislamizacije Bascarsije pa do stvaranja prve islamske države u srednjo-istocnoj Evropi, dakle u Sarajevu. Iz njegovih i drugih islamskih izvora potekla je gomila novaca, takodje i oruzje (preko hrvatskih aerodroma) a grupe islamskih mudzahedina pohrlile su Izetbegoviću i ojacale njegovu ratnu silu, pocinivši teske zlocine nad srpskim zivljem. U to vreme su i americka CIA i nemacki BND imali već dovoljno specijalista u Bosni da odgonetnu kako Bin Ladenovu misiju, tako i da posmatraju neometano ubacivanje mudzahedina. To je svakodnevno, kaže, gledala i nemacka novinarka.

Arhitekta Dejtonskog "sporazuma" i islamski donatori ugradjivali su svaki svoje priloge u konstrukciju nazvanu bosanskom državom. Bin Laden je pak sa svoje strane posejao seme za islamizaciju Bosne - što Amerikanci, sada sa velikim zakasnjem ponovo istrazuju.

Ironija slučaja je što su se fanaticni talibani - Bin Ladenovi sticenci - ugnezdili u Kabulu tek četiri godine posto su se bosanski islamisti - takodje uz Bin Ladenovu pomoc - već ustolicili u Sarajevu.

Sada se to precutkuje ne samo u Bascarsiji nego i na stranicama hamburskog casopisa, blagovremeno obavestenog iz prve ruke, od dopisnice i sagovornice misterioznog Saudijca.

Bozidar Dikic

PECAT MONAHA JOASAFA

Usred ravnice Tesalije kaludjeri su "na korak do neba". Vekovima, sve do 1923, do manastira na liticama iznad Kalambake i Kastrakija, poslednji deo puta prelazili su u mrezi koja je konopcem prebacenim preko cekrka potezana u visinu.

Blize bozanskim visinama kad se mole, tako su bivali zasticeniji od ovozemaljskih iskusenja, a i prepada pljackasa ili nezvanih gostiju. Ipak, zapamceno je da je 1616. Arslan, beg iz Janine, sa svojim askerima uspeo da upadne u Veliku Meteoru. Opljackao je manastir i pobio kaludjere.

Danas se duhovnici penju stepenicama, koje su u strogo odredjenom vremenu otvorene i za hodocasnike i turiste. Meteoru, monaska zajednica u srcu zemlje, Grcima je svetinja skoro ravna Atosu. Sveta Gora cuva svoj mir granicama "republike", u Meteorima, kad se zatvore manastirska vrata, kaludjeri su se isto tako bezbedno otisnuli iz ovog sveta. Kad je 1908. mladi grcki vizantolog Nikos Vejs, "zadobio poverenje kaludjera", koji su ga u mrezi popeli na svoje visine, nastalo je kapitalno istrazivacko delo koje je, u potpunosti, u cetiri toma, objavljeno mnogo kasnije, tek posle njegove smrti.

Srpski tragovi

Tragovi monaskog zivota na visokim stenama, stotinama metara iznad doline, vode do jedanaestog veka.

Prvi kaludjeri ziveli su pecinama, uklesanim u stene. Kasniji polet i opredeljenje za kolektiv, do petnaestog veka, doneli su dvadeset jedan manastir na vrhove Meteora.

Danas zivot tece jos u sest, gde se po strogim kanonima svaki dan deli na osmocasovnu molitvu, isto toliko rada i odmor uz učenje. U jednom, Svetom Stevanu, od 1961. su, kazu, vodici, kaludjerice.

Najveci, manastir Preobrazenja ili Velika Meteora, na najvisem vrhu 613 metara iznad "zemaljske pucine" - otkad ga je oko 1340. osnovao Atanasios - uзор je u uredjenju zivota i drugim kaludjerskim zajednicama.

Mesto Velike Meteore u tesalijskoj kaludjerskoj zajednici ucvrstio je Atanasiosov ucenik igumanski naslednik. Poslednji u lozi Nemanjica, rodjen kao Jovan, kasnije monah Joasaf, stavlja tako i srpski pecat najvećem manastiru.

U zapisu, davnog putopisca stoji: "U bici na Marici izgubio je zivot car Uros, sin cara Dusana. Urosevom smrću prestaje u centralnim oblastima vladavina Nemanjica. Ali, Uros nije bio i poslednji clan porodice Nemanjica. Daleko na jugu prostranog Dusanovog carstva, u Trakiji, okoncao je dane, kao miran monah, Joasaf, poslednji izdanak loze Nemanjica. Bio je sin Sinise, polubrata Dusanovog, rodjenog u braku kralja Stefana Decanskog i grcke princeze Marije Paleologove, rodjake vizantijskih careva i cerke prefekta solunskog. U novoosvojenim krajevima na jugu, Dusan je postavio Sinisu za suvladara, a kasnije je on tu neograniceno vladao, nazivajuci se carem Srba i Grka i slavnome imenu Nemanjica, svojih srpskih predaka po ocu, pretpostavljao je ime vladajuće dinastije u sjajnoj prestonici na obalama Bosfora, potpisujuci se sa Simeon Paleolog.

Za njegovog sina Jovana, kasnije monaha Joasafa, poslednjeg Nemanjica, vezana je izgradnja najznacajnijeg manastira na vrhovima Meteora, planinskih gromada u srcu Tesalije. Meteoru znace manstiri u vazduhu i oni zaista kao da lebde nad nebom Tesalije. Smelije su zamisljeni i sagrađeni ti manastiri od skoro nedostupnih zamkova mocnih feudalaca i vladara srednjovekovne Evrope, a izgledaju kao gnezda koja su orlovi savili na nedostiznim visinama".

Prilozi Nemanjica

Joasaf se pamti kao drugi ktitor manastira Velika Meteora. Zabelezeno je kako je "blagodareci njegovoj sirokogradosti i pomoci njegove sestre Angeline, koja je u prvom braku bila udata za Tomu Preljubovica, despota epirskog, a u drugom za Italijana De Bubidelmontea, manastir Preobrazenja postao najbogatiji i najznacajniji u kompleksu Meteora".

Zaduzbinsko delo Joasafa je kapela, koja je krajem petnaestog veka oslikana freskama. Kasnijim prosirenjima kapela se utopila u novu veliku crkvu. U riznici se cuva razlicita Joasafova ostavstina, pa i svetovni dokumenti dok je jos bio Jovan. To su i ikone koje je darovala Joasafova sestra Marija Angelina. Na jednoj je, kraj nogu Bogorodice sa Hristom u narucju mala figura donatorke koja kleci. "Natpis do nje jasno nam govori da je to Marija Angelina Paleologova, dakle, unuka Stefana Decanskog", belezi hronicar. Pred sarolikom masom posetilaca, uvek pomalo nepoverljivi kaludjeri, koliko nerado otvaraju riznice toliko i ne pricaju previse. Vekovima su ucili da zaziru ne samo od svojih i od tudjih vlasti nego i od previse znatizeljnih gostiju.

Borivoj Erdeljan

KONACNI OBRACUN S TERORIZMOM

AMERICKI AVIONI JURE BIN LADENA

ISLAMABAD - Americki ratni avioni su u utorak rano ujutro zestoko bombardovali region Mevand, 70 kilometara zapadno od Kandahara, javila je Avganistanska islamska novinska agencija (AIP).

Prema istoj agenciji, Amerikanci veruju da se upravo u tom regionu krije Osama bin Laden i pretpostavlja se da je to glavni razlog razornog bombardovanja.

Jos se ne zna kakve su posledice bombardovanja regiona Mevand, ali predstavnik za stampu talibanskih vlasti u Kandaharu tvrdi da je bilo zrtava medju civilnim stanovnistvom.

TALIBANI MOLE MUSLIMANSKE ZEMLJE ZA POMOC

DOHA - Zamenik ministra inostranih poslova talibanskog rezima u Avganistanu mula Abdur Rahman Zahid uputio je u utorak apel muslimanskim zemljama da uticu na SAD i Veliku Britaniju da obustave vazdusne napade na Avganistan i vrate se pregovorima.

Zahid je u obracanju ucesnicima sastanka Organizacije islamske konferencije (OIC), koja okuplja 56 zemalja, izjavio da je bombardovanje ciljeva u Avganistanu "ilegalan cin i da Ujedinjene nacije to nisu odobrile".

VISE OD 20.000 AVGANISTANSKIH IZBEGLICA U IRANU

TEHERAN - Vise od 20.000 izbeglica uslo je na teritoriju Irana otkako su u nedelju poceli anglo-americki vazdusni udari na Avganistan, prenosi u utorak zvanicna iranska novinska agencija IRNA izjavu zamenika iranskog ministra zdravlja Muhameda Esmaila Akbarija.

"Od pocetka napada na Avganistan, avganistanske izbeglice stizu u Iran preko granice u provinciji Sistan-Baludzistan, na jugoistoku Irana", precizirao je Akbari.

CETIRI BOMBE BACENE NA AERODROM U KANDAHARU

ISLAMABAD - Cetiri bombe pale su u utorak blizu aerodroma u avganistanskom gradu Kandaharu, trece veceri od pocetka bombardovanja kojim rukovode Sjedinjene Americke Drzave, izjavio je zvanicnik vladajuceg pokreta talibana Maulvi Muhamed Ahtar Usmani.

U telefonskoj izjavi Rojtersu iz Kandahara koji se smatra verskim i upravnim centrom kabulskog rezima, Usmani je rekao da je talibanska protivvazdusna odbrana otvorila artiljerijsku vatru na avione koji su bombardovali, ali da napadaci nisu pogodjeni.

Zasada, kako je rekao, nema podataka o zrtvama ili izazvanoj steti.

MONTGOMERI I MICUNOVIC O TERORIZMU

BEOGRAD - Ambasador SAD u Beogradu Vilijam Montgomeri izrazio je u utorak, posle susreta sa predsednikom Veca gradjana Savezne skupstine Dragoljubom Micunovicem, zahvalnost jugoslovenskom parlamentu, narodu i vladama Srbije i Jugoslavije za "izraze podrške posle teroristickih akcija u SAD, 11. septembra".

"Pocinjemo dugu, iscrpljujucu kampanju protiv terorizma i bice nam potrebna podrška i pomoc svih nasih prijatelja i civilizovanih zemalja sirom sveta", rekao je Montgomeri, dodajuci da je jugoslovenska podrška "americkom narodu i vladi znacila vise nego sto se moze zamisliti".

Posle jednocasovnog susreta u Saveznoj skupstini, Micunovic je, u zajednickom obracanju novinarima sa americkim ambasadorom, kazao da je bilo reci o osudi terorizma i solidarnosti u borbi protiv tog zla savremenog sveta.

SAROVIC - RS PODRZAVA BORBU PROTIV TERORIZMA

BANJALUKA - Predsednik Republike Srpske Mirko Sarovic izjavio je u utorak da RS podrzava medjunarodnu borbu protiv terorizma i da ce kroz institucije dati puni doprinos saradnji s medjunarodnim faktorom.

Sarovic je u izjavi novinarima posle sednice Vrhovnog saveta odbrane RS, kazao da su u RS, na osnovu procena, pojacane mere bezbednosti nad kljucnim institucijama RS i medjunarodnim organizacijama koje su locirane u RS.

Potvrđujući da nadležni organi RS imaju dokaze i dokumente koji upućuju na saznanja da medjunarodni teroristi dosezu i do Bosne i Hercegovine, Sarovic je rekao da su tokom rata jedinice arapskih mudzahedina bile prisutne u BiH i da su pocinile velike zlocine nad srpskim i hrvatskim narodom. Dodao je da nadležne institucije poseduju video zapise koji dokazuju povezanost tadasnjeg muslimanskog vrha BiH sa mudzahedinima i njihovim vodjama.

NOVI UDAR NA KABUL

KABUL - Americki bombarderi izvršili su u utorak rano ujutro još jedan napad na ciljeve u glavnom gradu Avganistana, Kabulu. Pojavu strateskih bombardera SAD, neposredno pre svanuća, pratila je protivavionska vatra talibanskih snaga, navodi se u izjavama svedoka. U drugoj noći americko-britanskih raketnih i vazдушnih udara na Avganistan, pored Kabula, gadjani su i ciljevi u gradovima Kandahar i Dzalalabad.

AMERICKI AVIONI BOMBARDOVALI KANDAHAR U ZORU

KABUL - Americki ratni avioni su se u tri navrata u zoru pojavili iznad Kandahara i bombardovali ciljeve, izjavio je jedan talibanski zvanicnik. Ovo je prvi put da su avioni ratnog vazduhoplovstva SAD napadali ciljeve u Avganistanu po danu, otkako su bombardovanja pocela u nedelju uvece. Dve osobe su poginule, javila je u utorak AIP citirajuci talibanskog portparola.

HUN - PRVA FAZA UDARA GOTOVA ZA NEKOLIKO DANA

LONDON - Britanski ministar odbrane Džef Hun izjavio je u ponedjeljak uvece da ocekuje da ce prva faza napada na Avganistan biti okoncana kroz nekoliko dana. U izjavi za Bi-Bi-Si, Hun je rekao da predvidja da ce prva faza napada na talibanski rezim, kako bi se prisilio da izruci Osamu bin Ladenu, trajati verovatno nekoliko dana, a ne nedelja. On je dodao da sve zavisi od toga koliko su uspesni sadasnji udari i da li ce biti pronadjeni novi ciljevi.

SAUDIJSKA ARABIJA PRIHVATA DOKAZE PROTIV BIN LADENA

DUBAI - Saudijski Arabija je u utorak prvi put priznala da postoje jasni dokazi o umesanosti Osame bin Ladena u teroristicke napade na Njujork i Vasington.

Saudijski ministar inostranih poslova princ Saud al-Faisal je izjavio nedeljniku Tajm da postoje jasni dokazi o umesanosti Osame bin Ladena u teroristicke napade na SAD.

SIROM EVROPE DEMONSTRACIJE PROTIV NAPADA NA AVGANISTAN

BEOGRAD - Drugog dana anglo-americkih vazдушnih napada na Avganistan, sirom Evrope odrzane su demonstracije pacifista i levicara protiv rata, a Ekumenski savet koji okuplja 342 protestantske, pravoslavne i anglikanske crkve u svetu, takodje je uputio apel za obustavu vojnih operacija.
